
Miliardový dárek školám

Miliardový dárek školám

Po finanční injekci by si měly polepšit VŠ, ale i Česko v mezinárodním srovnání

Vysoké školy mají dostat v příštích čtyřech letech skoro 11 miliard korun ze státního rozpočtu na reformu. Ta má, jak praví příslušné dokumenty, zvýšit jejich kvalitu a konkurenceschopnost.

Co si pod tím představíte? Ve skutečnosti by mělo jít o to, aby vysokoškolské vzdělání získalo víc lidí než dnes.

Ne že by počet vysokoškoláků nerostl průběžně. Dnes jich máme dvaapůlkrát tolik co začátkem devadesátých let. Jenže na slušné místo ve statistikách mapujících vzdělanost ve vyspělých zemích to nestačí. Vysvětlení je poměrně jednoduché: naše vysoké školy dlouho vychovávaly hlavně doktory, inženýry a magistry, tedy lidi, kteří absolvovali pět šest let studia.

Reforma sází hlavně na kratší studium

V mnoha zemích je v posledních desetiletích běžné, že velká část vysokoškoláků nestuduje tak dlouho. Přesněji řečeno, pět a šest let studují jen medicí, eventuálně právníci nebo architekti. U dalších oborů se do delšího studia zapisují hlavně ti, kdo inklinují k vědecké práci. Ostatní se spokojují s bakalářským titulem, který lze získat dřív a přitom je to rovněž vysokoškolský titul.

V zemích, jako je Singapur nebo Hongkong, odchází údajně po získání tříletého bakalariátu do praxe dokonce kolem devadesáti procent vysokoškoláků.

Připravovaná a do jisté míry vlastně už nastartovaná reforma českého vysokého školství má jít podobným směrem. Předpokládá se, že většina oborů se bude studovat dvoustupňově, přesněji třístupňově. Po plus minus třech letech získá člověk bakalariát; pokud bude chtít a bude mít dobré výsledky, může se pak hlásit na dvouleté magisterství, později (a už asi ne v takové míře) na doktorské studium.

Je to dobře? Nejspíš ano. Jednak se na vysokých školách může tímto způsobem vystřídat víc lidí než teď, jednak bude méně nedostudovaných, kteří dosud odcházejí z různých důvodů třeba i po třech letech. Vlastně bez jakéhokoli důkazu, že vůbec vysokou školu studovali, protože platí: nedostudovaná škola = žádná škola.

Pokud jde o to, že by naše vysoké školy měly zvýšit svou konkurenceschopnost, vezme, že jde hlavně o konkurenci se školami zahraničními.

Tady nejde třeba jenom o vybavení nebo kvalitu výzkumu, ale například i o schopnost poskytovat výuku v angličtině. Strávit semestr či dva v cizině totiž začíná být běžné, a aby naše fakulty mohly své lidi vysílat ven, musejí nabízet stáže i u nás.

A jak je to s těmi penězi? Jedenáct nebo skoro jedenáct miliard, které vláda pro příští čtyři roky přislíbila, by měly sloužit jednak na pokrytí studia většího počtu vysokoškoláků, ale zejména na provoz a vybavení škol. Každý rok to budou necelé tři miliardy.

Z toho si samozřejmě polepší učitelé. Částka, kterou odčerpají, ale není dominantní. Dejme tomu šestina. Další šestina půjde na investice, tedy na výstavbu nových budov a zařízení, o něco víc na vědu.

Největší podíl nově získaných prostředků spolkne to, čemu se říká "provoz", Do toho spadá všechno od topení, svícení či údržby přes provoz k eventuálnímu zřizování dalších počítačových sítí.

Dotace VŠ rostly i dosud

Těm, kdo se budou zlobit, že vláda dala peníze a oni nedostali přidáno, nebo dost přidáno, je dobře vysvětlit, že o mzdách vysokoškolských učitelů už nějakou dobu nerozhoduje ministerstvo školství, ale jednotlivé školy samy.

Někdo se možná bude ptát, jestli až dosud, tedy do doby, než vláda přijala materiál slibující navýšení peněz ze státního rozpočtu, vysoké školy dostávaly pořád stejně. Nikoliv. Rozpočet se zvyšuje v podstatě každý rok. Například v roce 1997 měly vysoké školy v rozpočtu částku 9,5 miliardy (bez vědy, ta se financovala jinou cestou), nakonec získaly skoro deset miliard. V roce 2002 dostaly dvacet miliard, letos to bude podle odhadů přes jednadvacet.

Je to dost? V mezinárodních statistikách, které měří výdaje na vzdělávání v procentech HDP, je to málo, dokonce hodně málo.

Když ale někdo sleduje konkrétní počínání některých našich vysokých škol, mohl by se ptát, jestli se vlastně tak trochu neplýtvá.

Jestli se ze státního rozpočtu nefinancují i studenti, kteří ve skutečnosti moc nestudují, nebo jestli je skutečně potřeba stavět nové univerzitní areály a další budovy, když přece mladých lidí spíše ubývá.

Základní školy už zejí prázdnotou, střední to čeká. Člověk by řekl, že by se jejich objekty daly využít pro vysokoškoláky a přišlo by to levněji než budování škol nových.

Na druhou stranu je pravda, že vysoké školy také něco vydělají samy vlastní ekonomickou činností, tedy například výzkumnou prací pro firmy. Těchto peněz přibývá, ale málokde hrají v rozpočtu školy zásadnější roli.

Radka Kvačková